

Putnošana Rīgā ar LOB Rīgas vietējo grupu

■ ANA
■ ERGA

Reiz, tālajā 2007. gada vasarā, netālu no Brīvības pieminekļa mani apturēja filmēšanas grupa, kas pārstāvēja kādu no vadošajiem komerctelevizijas kanāliem Latvijā. Žurnāliste ar tendencioziem jautājumiem centās izspiest no manis un citiem garāmgājējiem negatīvu viedokli par “ķēzītājkaijām” Brīvības pieminekļa tuvumā. Tādējādi bija paredzēts pierādīt topošā sižeta uzstādījumu, ka iedzīvotāji ir sašutuši par nekam nederīgajām Brīvības pieminekli uzstādītajām putnu atbaidīšanas ierīcēm un to, ka “ķēzītājkaijas” ar savu klātbūtni turpina bojāt Rīgas iemītnieku un viesu labsajūtu. Kā cilvēkam “parastajam” tobrīd man tā bija jaunatklāsme, ka tik lielā pilsētā kā Rīgā, izrādās, ir vietas, kur putniem nav tiesību atrasties, un segregācija starp cilvēkiem un putniem tiek uztverta kā pašsaprotama lieta.

Par laimi, septiņus gadus vēlāk, iesaistoties Latvijas Ornitoloģijas biedrības (LOB) Rīgas vietējās grupas

rikotajos pasākumos, varēju pārliedzēties, ka Rīgā ir daudz cilvēku, kas ir labvēlīgi noskaņoti pret putniem. Turklāt viņi ir gatavi pavadīt savu brīvo laiku, vērojot putnus dažādās Rīgas vietās, un ieguldīt laiku un darbu līdzcilvēku iesaistē un izglītošanā par putniem un dabas aizsardzības nozīmi kopumā.

LOB Rīgas vietējā grupa uzņem apgriezienus

Par spīti lielajam iedzīvotāju un apbūves blīvumam, Rīga piedāvā lieliskas iespējas putnu izziņai un vērošanai. Vairākos žurnāla “Putni dabā” numuros var atrast šai tēmai veltītas publikācijas (piemēram, Matrozis 2006, 2007, 2013a, 2013b, 2014, 2015). Tāpēc LOB Rīgas vietējās grupas dzimšana bija tikai laika jautājums...

LOB Rīgas vietējā grupa aktīvu darbību uzsāka 2014. gadā, organizējot dažādus ar putnu vērošanu saistītus pasākumus Rīgas teritorijā. Kā pirmā tika sarīkota putnu vērošanas ekskursija uz Mangaļsalas molu 2014. gada 16. augustā. Kā vērienīgākā 2014. gada LOB Rīgas vietējās grupas aktivitāte jāatzīmē piecu Ķengaraga putnu, spāru un tauriņu vērošanas ekspedīciju cikls Ruslana Matroža vadībā. Šis cikls 2014. gada nogalē tika rikots projekta “Sabiedrības iesaiste bioloģiskās daudzveidības izpētē Rīgā” ietvaros ar Latvijas vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu (pirmā Ķengaraga ekskursija

notika 2014. gada 30. augustā, bet pēdējā – 2014. gada 6. decembrī).

2015. gada janvārī LOB Rīgas vietējā grupa iesaistījās ziemojošo ūdensputnu uzskaitē, organizējot ekspedīciju Ķīpsalā. Atklājot 2015. gada pavasara sezonu, 8. martā grupas biedri devās vistu vanagu ligzdu meklējumos Kleistu mežos Aigara Kalvāna vadībā. Turpinājums šai ekspedīcijai sekoja 23. maijā, kad Rīgas grupas biedriem bija iespēja klātienē piedalīties vistu vanagu mazuļu gredzenošanas procesā. Bez pārsteigumiem dzīve nebūtu aizraujoša – gredzenošanas procesā tika konstatēts, ka 8. martā atklātās potenciāli iepriekš nezināmās vistu vanagu ligzdas patiesie iemītnieki ir peļu klijāni. Visi trīs ligzdā esošie mazuļi tika pienācīgi apgredzenoti, tāpat kā trīs vistu vanagu mazuļi, kas tika atrasti kādā no jau iepriekš zināmajām vistu vanagu ligzdām šajā apkārtnē.

2015. gada pavasaris bija īpašs arī ar to, ka 18. martā pirmo reizi Latvijā skolēnu brīvlaikā tika rikotas sacensības jauniešiem “Rīgas Putnu izaicinājums 2015”. To laikā astoņas jauniešu komandas no dažādām Latvijas vietām varēja pārbaudīt savas zināšanas par putniem, atjautību un orientēšanās spējas. Ceram, ka “Rīgas Putnu izaicinājums” kļūs par ikgadēju pasākumu un arī 2016. gadā jaunieši varēs pulcēties Rīgā, lai kopīgi izzinātu putnu pasaules noslēpumus.

Slavenais Ķengaraga vientuļais tēvs varonis ar 11 mazuļiem, novērots 2014. gada 27. septembrī.

Foto: G. Roze

Ūpji vakara krēslā.

Foto: A. Bariss

Putnu vērošana Ikšķilē. No kreisās: A. Dekants, D. Heiberga, I. Jakovļevs, S. Platniece, J. Siliņēvičs, I. Barisa.

Foto: G. Roze

Atskats uz 2015. gada pavasari nebūtu pilnīgs, ja netiktu pieminēts viens no sezonas centrālajiem notikumiem – 16. un 17. maijā notikušās putnu vērošanas sacensības Torņu cīņas. Pieredzējušo komandu grupā, 10 komandu konkurencē LOB Rīgas grupas vadītāja Andra Dekanta pārstāvētā komanda “Uzgriez” ierindojās 6. vietā. Savukārt komanda “Rīgas putni”, kurā piedalījās četri Rīgas grupas dalībnieki, – 9. vietā. “Tautas klase” jeb amatieru grupā abas Rīgas grupas dalībnieku komandas pamatinijās apsteigt Cēsu putnu grupas komanda, kas pēc novēroto sugu skaita ierindojās 1. vietā, atstājot Rīgas amatieru komandām vietu izaugsmei turpmākajos gados.

Arī vasaras mēnešos Rīgas grupas biedri nesēdēja dīkā un putnu lietas turpinājās pilnā sparā. Kā īpaši pārsteigumiem bagāts vasaras pasākums jāatzīmē putnu vērošanas vakars Kleistos 26. jūnijā. Runājot pokera analogijās, pasākuma dalībnieki tika pie “Royal Flush” cienīga novērojuma – tika novēroti veseli divi ūpji (!), kas vakara krēslā sēdēja nokaltušā bērzā un bija labi saskatāmi pat ar neapbruņotām acīm!

Jūtami rudenīgākās noskaņās tika aizvadīts vasaras noslēdzošais putnu vērošanas pasākums – 30. augusta rītā devāmies uz Ikšķili, lai vērotu putnus Daugavas piekrastē un ceļā uz Sv Meinarda salu. Putni acimredzot jau gatavojās rudens migrācijai, un dažu stundu laikā izdevās novērot 36 putnu sugas, t.sk. gūgatņus, platknābjus, baltvēderus, dzeltenās cielavas un pat jūras ērgli, kas mūsu acu priekšā noķēra zivi! Arī nākamā rudens putnu vērošanas ekskursija, kas 12. septembrī notika Mangaļsalas mola apkārtnē, izvērtās putniem bagāta – kopumā tika novērotas 45 putnu sugas, t.sk. dažādi kajiveidīgie, bridējputni, gaigalas, krikļi, dažādi mazie dziedātājputni, arī zeltgalviši un zilriklīte.

Rudens sezonas noslēgumā 24. oktobrī Rīgas grupa organizēja putnu vērošanas sacensības “Rīgas Putnu cīņa 2015” (Roze 2015). Sacensību dalībniekiem (2–4 cilvēku komandām) 8 stundu laikā Rīgas robežās bija jācenšas novērot un reģistrēt pēc iespējas vairāk putnu sugu, bet papildu punkti tika piešķirti par noteiktiem putnu dzimumiem un pasugām. Sacensībās startēja 7 mo-

torizētas komandas, kas kopā novēroja 85 sugas. Komandas apmeklēja dažnedažādas vietas un nostūrus Rīgas teritorijā abpus Daugavai. Par pirmajiem “Rīgas Putnu cīņas” uzvarētājiem kļuva nopelniem bagātā komanda “Himantopus himantopus”, kuras sastāvā šoreiz startēja arī LOB Rīgas grupas vadītājs A. Dekants (kopā ar Ievu Mārdegu, Andri Kleperu un Mārci Tīrumu). Uzvarētāji 8 stundu laikā novēroja 68 sugas un ieguva 14 papildpunktus par dzimumu noteikšanu. Pie interesantākajiem komandu novērojumiem jāpiemin liels alks, liels dumpis, mazais ķīris, visstilbe, tumšā pīle, melnā pīle. Visi novērojumi tika ziņoti portālam www.dabasdati.lv. Ne tikai novēroto sugu daudzveidība, bet, galvenais, tieši sacensību dalībnieku atsaucība un azarts ļauj cerēt, ka 24. oktobrī tika aizsākta jauna, aizraujoša tradīcija un “Rīgas Putnu cīņa” turpināsies arī nākamajos gados!

Gada izskaņā LOB Rīgas vietējā grupa sarīkoja omulīgu tematisko vakaru “Rīgas ūpja stāsti” ar izziņošanas stāstiem un aizraujošiem lektoriem.

LOB Rīgas vietējās grupas biedri T-kreklos ar grupas atpazīstamības simboliku.

No kreisās: D. Heiberģa, I. Barisa, B. Kaškina, I. Jakovļevs, A. Saleniece, G. Roze, S. Platniece.

Foto: A. Bušs

Savukārt 2016. gada 16.–17. janvārī LOB Rīgas vietējā grupa arī piedalījās ikgadējā starptautiskajā ziemojošo ūdensputnu uzskaitē, kas tradicionāli notiek janvāra vidū. Uzskaites mērķis ir novērtēt ūdensputnu populāciju lielumu, to skaita pārmaiņu tendences un apzināt nozīmīgākās putnu pulcēšanās vietas. Nedēļu iepriekš Rīgas teritorijā tika rīkota priekšizpētes ekspedīcija, lai pēc nedēļas, kad uzskaites notiek visā Latvijas teritorijā, grupas biedri varētu sadalīties un apsekot pēc iespējas vairāk neaizsalušo ūdenstilpju Rīgas teritorijā, kurās uzturas ziemojošie ūdensputni.

Putnošana Rīgā – kāpēc tas ir svarīgi

Putnošanai var būt dažādi mērķi, bet tie entuziasti, kas vēlas sniegt arī jēgpilnu pienesumu zinātnei, to var izdarīt ar samērā nelieliem resursiem, tādējādi veicinot arī labāku apdraudēto putnu sugu aizsardzību

(ja vien izdodas pārliecināt lēmumu pieņēmējus). Tāpēc arī LOB Rīgas vietējās grupas biedri ir aktīvi iesaistījušies Latvijas ligzdojošo putnu monitoringa uzskaitēs, nakts plēsīgo putnu monitoringā, datu ziņošanā Eiropas ligzdojošo putnu atlantam, kā arī citās aktivitātēs.

Vienlaikus zinātniskais pienesums ir joma, kurā Rīgas grupai nenoliedzami vēl ir daudz vietas izaugsmei, un ceram, ka grupas biedri arvien aktīvāk iesaistīsies dažādās monitoringa programmās un citos pasākumos. Svarīgi saprast, ka dabas aizsardzības jomā zinātne viena pati spēj dot tikai nelielu pievienoto vērtību, ja vien zinātnisko pētījumu dati netiek pienācīgi ņemti vērā, veidojot attiecīgo nozaru politiku. Kā rāda līdzšinējā pieredze, tā ir akūta problēma nacionālās politikas plānošanas dokumentu un dažādu tiesību aktu izstrādes procesā (atceramies kaut vai “Meža

un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņu 2015.–2020. gadam” tapšanas un saskaņošanas procesu, par ko ziņoja Viesturs Ķerus). Tāpēc sabiedrības izglītošana ir viens no virzieniem, kurā jāiegulda liela izdoma un pūles. Tad būs kaut neliels iemesls cerēt, ka varbūt pēc gadiem 10–15 dažādu dokumentu projektu, it sevišķi tādu, kas skar valsts budžeta vai ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu sadalījumu, starpinstitūciju saskaņošanas sanāksmēs sabalansēts un dabai draudzīgs viedoklis būs līdzvērtīgs mērķtiecīgi organizētam dažādu nozaru komersantu lobijam.

Domājot par sabiedrības izglītošanu, ir svarīgi izmantot Rīgu kā unikālu vietu Latvijas mērogā – ar tik lielu iedzīvotāju koncentrāciju vienuviet (gandrīz puse Latvijas iedzīvotāju). Jāpatur prātā, ka tieši Rīgā un tās apkārtnē dzīvo ļoti daudz cilvēku, kas ir iesaistīti dažādu lēmumu pie-

ņemšanā un nozaru politiku veidošanā ne tikai nacionālā un lokālā, bet arī starptautiskā mērogā (piemēram, Eiropas Savienības lēmējvaras un izpildvaras līmenī). Ņemot vērā iedzīvotāju blīvumu un demogrāfiskās tendences dažādos Latvijas reģionos, ir liela statistiskā iespējamība, ka tieši šobrīd Rīgā savas skolas gaitas vai studijas ir uzsākuši nākotnes lēmumu pieņēmēji, politiķi, mēri, premjeri, prezidenti...

Līdzīgi kā citur Latvijā, arī Rīgā iedzīvotāju iesaiste putnu lietās līdz šim ir izrādījusies visnotaļ ciets rieksts. Tāpēc vēl daudz jāstrādā pie idejām, kā ieinteresēt arvien plašāku loku un motivēt cilvēkus mest pie malas TV pulti, iesēdēto dīvānu un siltās čības, lai pievienotos mums putnu gaitās par spīti Latvijas mainīgajiem laikapstākļiem. LOB Rīgas grupai tas būs viens no lielākajiem izaicinājumiem – radīt arvien jaunas idejas, stratēģijas cilvēku piesaistei un viņu intereses noturēšanai. Tad pēc gadiem desmit nenāktos vilkt bēdīgas paralēles starp centieniem iesaistīt rīdziniekus putnošanā (tik daudz cilvēku Rīgā, bet neviens nenāk putnot) un ārpuszemes civilizāciju meklējumiem (tik daudz dzīvībai piemērotu planētu Visumā, bet neviens mums neatbild...).

Literatūra

- Matrozis R. 2006. Dārziņi un Doles sala. *Putni dabā* 16.4: 16–20.
- Matrozis R. 2007. Materiāli par Gaiļezera ornitofaunu. *Putni dabā*. 2.pielikums: 29–32.
- Matrozis R. 2013a. Putnošana Rīgā un tās apkārtnē: vietas, sugas, priekšrocības un trūkumi. *Putni dabā* 2013/4: 10–15.
- Matrozis R. 2013b. Daugavgrīvas liegumam – 25: ornitofaunas pārmaiņas un pašreizējais stāvoklis. *Putni dabā* 2013/4: 27–31.
- Matrozis R. 2014. Putnošana Daugavas posmā Ķengaragā (2002–2014). *Putni dabā* 2014/4: 6–15.
- Matrozis R. 2015. Putnošana Daugavas posmā lejpus Rīgas HES (1991–2015). *Putni dabā* 2015/4: 14–25.
- Roze G. 2015. Pirmā "Rīgas putnu ciņa 2015" aizvadīta. *Putni dabā* 2015/4: 30–31.

Summary

Birding in Riga with LOB Riga local group /Dana Heibergera/

Čības nost un dodamies putnos!

Visus interesentus aicinām sekot līdz LOB Rīgas vietējās grupas jaunumiem – lai savās elektroniskajās pastkastītēs saņemtu paziņojumus par mūsu plānotajiem pasākumiem, rakstiet uz riga@lob.lv, vai arī sekojiet līdz mūsu Facebook lapai (bez sociālajiem tīkliem mūsdienās nekur!) – ierakstiet Facebook meklēšanas lauciņā "Latvijas Ornitoloģijas biedrības Rīgas grupa" un spiediet Like ("Patīk"), un turpmāk savā jaunumu lapā saņemsiet ziņas par Rīgas grupas aktivitātēm.

Vēl dažas svarīgas piebildes noslēguma vietā – lai piedalītos LOB Rīgas vietējās grupas aktivitātēs, NAV obligāti jābūt:

- putnu pazinējam – dalība Rīgas grupas aktivitātēs ir lieliska iespēja mācīties atpazīt putnus kopā ar mūsu zinošajiem ekspertiem;
- ar iepriekšēju izglītību vai praktisko pieredzi saistītā jomā – šajā ziņā nav absolūti nekādu ierobežojumu, un Rīgas putnu grupas rindās tiek pieņemti visi, neatkarīgi no tā, vai viņi ikdienā strādā ar burtiem vai cipariem, ar mikroskopiem vai teleskopiem, ar ķieģeļiem vai augstsprieguma līnijām, ar skolēnu burtnīcām vai, kā labais putniņš Tari no bērniņas multenes, ar zobiem;

c) jābūt līdz zobiem apbruņotiem ar dārgām optiskām ierīcēm (binokļiem, teleskopiem, jaudīgiem fotoobjektīviem utt.) – sava tehnika ir vēlama, bet tās trūkums noteikti nav šķērslis, lai pievienotos ekskursijās, jo grupas biedri vienmēr laipni padalās ar savām ierīcēm;

d) jāpazīst kāds no esošajiem dalībniekiem vai jānāk divatā (vai kuplāka skaitā) ar draugiem/ draudzenēm/ vīriem/ sievietēm un tml. – var nākt jebkurš un jebkādā skaitā (arī viens ir labs skaits).

Papildu iedvesmai – dažādas foto mirkļus no LOB Rīgas vietējās grupas līdzšinējām gaitām, tostarp, grupas rīkotajām putnu vērošanas ekskursijām un dažādiem izglītojošiem pasākumiem, var apskatīt Rīgas grupas Flickr albumā: <https://www.flickr.com/photos/127635185@N02/> albums (vai arī vienkārši ierakstiet Google meklētājā "LOB Rīgas grupa albums").

Vārdu sakot – vienkārši pievienojieties, un putnosim Rīgā kopā ar LOB Rīgas vietējo grupu!

Autores adrese:
dana.heibergera@gmail.com,
riga@lob.lv

I. Jakovļevs un A. Dekants (pa labi) vāra tēju pēc pūču būru izlikšanas.

Foto: R. Šimanis